

Es Busqueret

Revista de divulgació ornitològica

Número 25
Estiu 2011

Naturalisme

La nova fornada de naturalistes

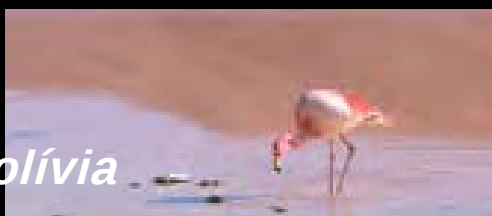
ACTUALITAT

25è aniversari de l'Anuari Ornitològic de les Balears

VIATGE

Perú i Bolívia

UN RACÓ
PER DESCOBRIR

Marina de Lluçmajor

Fomitopsis pinicola (Sw. : Fr.) P. Karst.

Nikon D50, Sigma 105 mm macro, f/14, 1/6 seg., ISO 200, Trespeus Manfrotto 190.

Voltants de Lluc, Escorca, 29 de setembre de 2007

Matí fresc, de brisa suau i núvols baixos... Camín lentament entre la claror tènue d'un alzinar centenari... Els colors grisos, verds i ocres omplen tot l'espai i la fullaraca caiguda gemega, suau, baix les meves passes mesurades.

Olor a terra negra i humida... Un ropit acabat d'arribar de terres del nord es deixa veure mentre emet el seu peculiar so...

Vora el camí, la soca caiguda d'un gran pi centenari aixopluga un grup de bolets de coloració cridanera i carn surenca.... Reciclen en silenci: transformen, amb paciència i lentitud, la vella fusta morta en nova matèria viva...

Com a ventalls oberts, són grossos, fets d'anells concèntrics de pell dura... La part inferior és blanca i tova, formada per milers de tubs que deixen anar desenes de gotes aquoses ...

Sembla que ploren... Vull destacar, precisament, aquestes llàgrimes i pos un reflector baix del bolet; faig així que la claror, escadussera, m'arribi també des de la zona fosca...

El ropit m'observa des del terra, a un parell de passes... M'arriba el so de les campanes del monestir...

Tranquil·litat...

Pere Vicens i Siquier

(Felanitx, 1963). Es fa membre del GOB als 17 anys, en plena lluita social per intentar aturar la destrucció dels valors naturals de les nostres illes. Més tard, i de manera autodidacta, va fent passes com a ornitòleg. Des del 1988 treballa com a naturalista al Parc Natural de s'Albufera de Mallorca, que ha estat (i, sobretot, encara és) la seva gran escola i lloc d'aprenentatge.

La fotografia també va venir tard: el regal pel seu quarantè aniversari fou una màquina de fotografiar... i això li va desencadenar la passió per les coses petites: fongs, líquens, insectes, plantes... Sovint amb l'agradable companyia d'unes amistats que també valoren la riquesa de la biodiversitat.

BIEL PERELLÓ

Sumari

2	A través de l'objectiu Fomitopsis pinicola per Pere Vicens coordina Biel Perelló	14	Es Busqueret se'n va de viatge Perú i Bolívia per Lupe Suárez
4	Editorial	18	L'observació enigmàtica
5	Actualitat 25è aniversari de l'Anuari Ornitològic per Lluís Parpal	19	Aquí què hi veus? El formiguer per Pere J. Garcias
8	Naturalisme La nova fornada de naturalistes per Gero Corró	20	Més que aucells Els odonats per Xavier Canyelles
11	Un racó per descobrir La Marina de Llucmajor per Jaume Llinàs	21	Identificació Les tórteres per Cristina Fiol
12	L'entrevista Carlos López-Jurado per Enric Culat	22	Quadern de camp per Steve Nicoll
		23	Activitats

Es Busqueret

Revista de divulgació ornitològica de les Illes Balears
Número 25 - Estiu 2011 - Publicació gratuïta.
www.esbusqueret.com - info@esbusqueret.com

Edita

GOB - Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa
Manuel Sanchis Guarner, 10 - 07004 Palma
www.gobmallorca.com - info@gobmallorca.com

Editor

Rafel Mas

Comitè editorial

Cati Artigues, Enric Culat, Cristina Fiol, Xisco Lladó, Manuel Suárez.

Revisió lingüística

Magdalena Prohens, Antonina Siquier

Disseny i maquetació

Xisco Lladó, Toni Muñoz

Han col·laborat a aquest número:

Eduard Amengual, Xavier Canyelles, Gero Corró, Pere J. Garcias, Xavier Llabrés, Jaume Llinàs, Carlos López-Jurado, Óliver Martínez, Steve Nicoll, Lluís Parpal, Biel Perelló, Maties Rebassa, Juan Sagardía, Biel Servera, Lupe Suárez, Pere Vicens, AFONIB.

DL: PM-1937-2004 ISSN: 1889-4275

Prohibida la reproducció no autoritzada, total o parcial, amb finalitat comercial.

Impressió

Taller Gràfic Ramón - Palma - Paper 100% reciclat.

Fotografia de portada:
Biel Servera fotografiant
una orquídia de prat,
Orchis robusta, a Son Bosc
Autor: Xisco Lladó

Prioritats de gestió

Aquests dies volen pel cel de Mallorca 4 jovenets d'àguila coabarrada (*Aquila fasciata*), un magnífic rapinyaire extingit com a nidificant, que va viure a l'illa amb els darrers vellmarins (*Monachus monachus*).

Aquests joves no han nascut aquí, sinó que formen part d'un projecte que du a terme la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient i Territori per reintroduir aquesta espècie a Mallorca. Ja fa uns anys que la reintroducció i introducció d'espècies forma part important de l'estratègia de conservació de la Conselleria, amb resultats brillants en alguns casos i decebedors en altres.

Aquesta manera d'actuar, com totes, és motiu de controvèrsia ja que en lloc de dedicar esforços a retornar aquelles espècies que van desaparèixer hi ha qui pensa que la prioritat ha de ser dedicar els esforços al manteniment i millora de les espècies que estan ara en perill. Aquest plantejament dicotòmic és una simplificació, ja que els elements a considerar en la discussió són molts, però no deixa de ser cert que s'han de marcar unes prioritats en la conservació de la biodiversitat.

La reintroducció d'una espècie no és cosa fàcil, i és molt més que amollar exemplars perquè visquin a la natura en estat salvatge. Com indica la Unió Internacional per a la Conservació de la Naturalesa, la meta de la reintroducció hauria de ser establir una població viable, que no hauria de requerir més que un mínim maneig a llarg termini. Per aconseguir aquest èxit, prèviament convé haver analitzat tot allò relatiu a la biologia i requeriments de l'espècie, com encaixarà en el nou sistema natural i quin serà el model poblacional que ens possibilitarà el camí. Però segurament encara més importants són els condicionants socio-econòmics, com la minimització suficient dels riscos potencials (per aquesta espècie bàsicament l'electrocució i el furtivisme), la implicació de la població local (especialment dels col·lectius que hi poden tenir més emperons, com els caçadors) i el suficient

compromís pressupostari per garantir la viabilitat del programa al llarg del període que es desenvolupi. Estam davant aquest escenari en el cas de la reintroducció de l'àguila coabarrada a Mallorca?

Més enllà d'aquestes reflexions, igualment hem de considerar també l'oportunitat d'aquest projecte en el moment econòmic que estam patint. Quan la protecció d'espècies amenaçades a les Illes es veu afectada per un retall pressupostari sense precedents, amb el risc de no atendre ade-

quadament ni tan sols les accions més urgents, sorprèn que es decideixi tirar endavant amb aquesta iniciativa, que tot i perseguir una finalitat positiva potser ara mateix no és una urgència.

Des d'Es Busqueret desitjam que la recuperació d'aquesta espècie i la seva integració en el nostre context ecològic i social pugui ser una realitat en el futur, i emplaçam els responsables del nou Govern a atendre adequadament les necessitats de conservació de la nostra biodiversitat. •

JOHN GOULD

L'Anuari Ornitològic de les Balears arriba al 25è aniversari

Per Lluís Parpal, Manolo Suárez i Rafel Mas

L'Anuari Ornitològic de les Balears (AOB), la revista especialitzada en ornitologia que edita el GOB, compleix enguany el 25è aniversari. Com passa el temps!

El nostre és l'Anuari Ornitològic més antic d'Espanya. Encara avui, les Illes Balears és una de les poques comunitats amb anuari ornitològic. Amb el temps, comunitats autònomes, Parcs Nacionals o, fins i tot, algunes localitats com l'Estret de Gibraltar han anat publicant anuals ornitològics però, tot i el nom, no tots s'editen anualment. L'AOB sí que es publica anualment, sense retard, juntament amb els anuals de la Comunitat de Madrid i de Catalunya.

El nivell assolit per l'AOB va quedar ben reflectit en el darrer Taller de la Biblioteca Nacional per a l'obtenció de indicadors bibliomètrics i d'activitat científica, on es marquen una sèrie de paràmetres per qualificar les revistes científiques d'àmbit nacional i en el qual es considera l'AOB una de les 19 revistes científiques millor qualificades d'Espanya. Avui dia l'Anuari del GOB s'intercanvia amb aproximadament 140 revistes de caire científic de tot

el món, tot i que no totes versen sobre ornitologia. Algunes provenen de llocs tan llunyans com Austràlia o el Japó.

L'AOB disposa d'editor, d'un comitè editorial, amb representants de les diferents illes, i d'un comitè assessor per a cada nou volum editat. Aquest comitè assessor va començar a funcionar a partir de l'any 1993 a causa de l'increment del volum dels articles publicats. Abans, la revisió dels textos la feia el comitè editorial.

L'AOB va començar de forma modesta. El primer número estava confeccionat amb una sèrie de fulls que no eren més que fotocòpies que incorporaven observacions de les diferents espècies i, per fer-ho, es va prendre com

a mostra un petit anuari local anglès de l'època. En aquells moments, la infraestructura del GOB era molt escassa i la manca de material se supliva amb l'esforç personal que aportaven els ornitòlegs. Es va tardar tant de temps a confeccionar-lo que, en un sol volum, s'ajuntaren les dades de dos anys consecutius! Aquest primer anuari només va incloure dades de Mallorca.

Interior del primer anuari (1985-1986). Fixau-vos en el magnífic copy-paste pre-windows.

El segon número va ser molt semblant al primer, però l'abast de l'anuari s'amplià a totes les Illes Balears. És a partir del número 3 quan es noten les millores en la qualitat de l'edició. Al local del GOB ja es disposava d'un ordinador, que es va fer servir per preparar-lo. La portada va sortir a tot color, amb una foto d'un agró blanc *Egretta garzetta* de l'excel·lent i enyorat fotògraf Climent Picornell. Com a curiositat, hem de comentar que el color blanc de l'ocell va quedar un poc cremat per aconseguir que quedessin bé els peus grocs de l'animal. És a partir d'aquest número que s'incorpora el format actual de la publicació i apareix la coberta (format llibre), tot i que llavors era prima. La revista ja s'elaborava completament en una impremta. Apareix per primera vegada una presentació i el volum de cites d'observacions comença a agafar importància. Gairebé tots els articles són recomptes de diferents espècies. Es publiquen censos de corbs marins, d'aus aquàtiques i d'aus marines. Posteriorment, el recompte d'aquàtiques s'aniria publicant any rere any per convertir-se en tot un clàssic a cada Anuari. En aquest número apareix també, per primera vegada, un resum meteorològic, el balanç d'anellaments i recuperacions i les novetats bibliogràfiques adquirides per la biblioteca.

En els tres primers números de l'AOB les cites no incorporen encara el terme municipal, ja que hi havia un annex amb el mapa de les illes amb els termes municipals. A partir del número 4 ja s'incorporen a les observacions. Dins aquest volum es conta com varen ser els inicis de la recuperació del voltor negre, amb el sexat dels animals que es tenien en captivitat a Son Reus. Abans d'això, els animals es tenien aparellats sense conèixer-ne el sexe amb certesa. Com a curiositat, direm que es publicà a l'AOB la fotografia del ca-

riotip d'una femella de voltor.

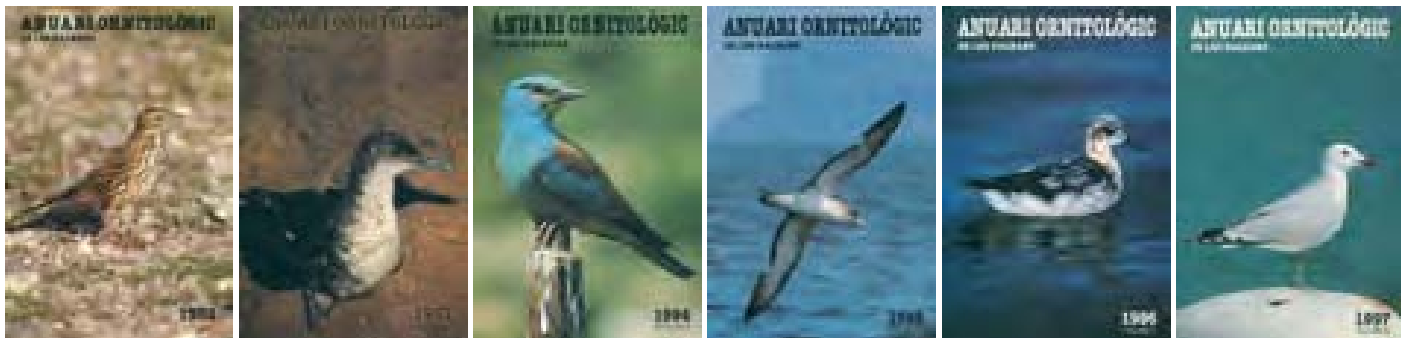
A partir del volum 5, l'any 1991, la junta del GOB aprova, a proposta del president, la destinació d'un capítol del pressupost a la creació de beques d'ornitologia com a font de futurs articles per a publicar a l'AOB. En aquest volum es publica per primera vegada un tipus d'article diferent, més d'opinió, obra de Miquel Rayó, titulat "Sobre l'alcí i el seu mite", al qual, amb el temps, seguirien d'altres articles similars. També aquest any s'inicia un concurs per a l'elecció de la portada. Aquesta elecció es feia per votació entre els membres de la secció d'ornitologia, que es reunia els dijous al local del GOB. A partir del volum 20 l'elecció de la fotografia que ocupa la portada es fa per votació a través d'Internet, amb les persones que participen en el ForumAus. Per triar la portada del volum 8 de l'any 1993 no es va convocar el tradicional concurs per triar-ne la foto, ja que per a la portada, dedicada al virot petit (*Puffinus mauretanicus*), només es disposava d'una sola fotografia de qualitat, obra de Jordi Muntaner.

A partir de l'any 1992, en el volum número 6, s'incorpora el color a l'interior de la publicació. Una fita important va ser la publicació en aquest volum, per Gabriel Gargallo, d'un article amb fotografies a tot color que permetien diferenciar el nostre busqueret coalarg (*Sylvia balearica*) del busqueret sard (*Sylvia sarda*) i que va suposar, per a molts de nosaltres, un canvi en la forma d'observar les aus i diferenciar-ne els detalls. Més tard el van seguir altres articles que ajudaven a distingir espècies i subespècies. D'interès especial va ser el publicat en el volum 8, que tractava les subespècies del caçamosques, *Muscicapa striata striata* i *Muscicapa striata balearica*, material que va ser emprat pels anelladors a partir de llavors.

El volum 7 va sortir més tard de l'habitual, el mes de setembre, a causa d'un article d'opinió escrit per Joan Antoni Alcover sobre la translocació d'espècies, que va suposar la retirada de la subvenció de la Conselleria d'Agricultura i Pesca que rebia la revista. A partir d'aquell moment, l'edició de l'AOB va ser subvencionada per la companyia elèctrica GESA, en l'actualitat ENDESA.

L'AOB ha mantingut i desenvolupat, durant tots aquests anys, una important funció de divulgació de fets i treballs que s'han duit a terme a les Illes Balears. Per exemple, ha estat el lloc on s'han publicat les primeres dades de nidificació de moltes espècies, des de les de reproducció del busqueret de garriga (*Sylvia cantillans*) a Cabrera, que es varen publicar al volum 7, fins al primer registre de nidificació d'un ull de bou (*Phylloscopus collybita*) a les Balears, al volum 23. S'han publicat igualment les cites de nidificació de mussol banyut (*Asio otus*) a Menorca, noves dades de cria del bec d'alena (*Recurvirostra avosetta*) al Salobrar de Campos, la segona cita de nidificació de l'àguila d'albufera (*Circus pygargus*) a Mallorca, dades de nidificació del tudó (*Columba palumbus*) a Formentera, les primeres dades de nidificació de llambritja (*Sterna hirundo*) a les Illes Balears, les primeres també de cria del falconet (*Falco subbuteo*) a Menorca, la confirmació de la nidificació del coll verd (*Anas platyrhynchos*) a Formentera, la primera cita de cria del rupit (*Erithacus rubecula*) a Mallorca, les primeres dades de cria de setmesó (*Tachybaptus ruficollis*) a Eivissa, o la primera cita de reproducció de l'oronella coa-rogenca (*Hirundo daurica*) a les Balears.

La presència d'espècies accidentals o divagants també s'ha recollit i publicat. Espècies com la noneta de Swinhoe (*Oce-*

anodroma monorhis), el gallet faver africà (*Porphyrula alleni*), l'ull de bou de Schwarz (*Phylloscopus schwarzi*), l'àguila marina (*Haliaetus albicilla*), el moretó de collar (*Aythya collaris*) o el cegall beclarg (*Limnodromus scolopaceus*) han tingut el seu protagonisme a les pàgines de l'Anuari.

Els estudis sobre la migració de les aus han aparegut diverses vegades, com els treballs sobre la migració postnupcial al Parc Natural de sa Dragonera (Mallorca), escrits amb les dades obtingudes a les campanyes d'anellament a l'illa, o una curiosa peça sobre la migració nocturna dels aucells per Mallorca mitjançant infraroig. També articles aconseguits mitjançant el seguiment via satèl·lit, com el de les rutes migratòries i àrees d'hivernada del virot gros (*Calonectris diomedea*), o el dels moviments migratoris d'un exemplar suec

d'àguila peixatera (*Pandion haliaetus*).

La situació i l'estudi de moltes espècies emblemàtiques han tingut igualment ressò a l'AOB durant tots aquests anys. Ja des dels articles sobre el voltor en els primers volums, hi ha hagut molts autors que han publicat articles i notes breus sobre espècies en perill com ara el virot petit, la gavina roja (*Larus audouinii*), l'àguila peixatera (*Pandion haliaetus*), la milana (*Milvus milvus*) o l'hortolà de canyet (*Emberiza schoeniclus*).

En aquest 2011 es compleix també el 20è aniversari de la creació del comitè de rareses. Aquest comitè està format per un grup d'ornitòlegs experts en identificació d'aus. Pel comitè hi han passat 32 membres, i gràcies a ell diverses espècies d'aus de migració molt oriental s'han in-

corporat a la llista de rareses estatals.

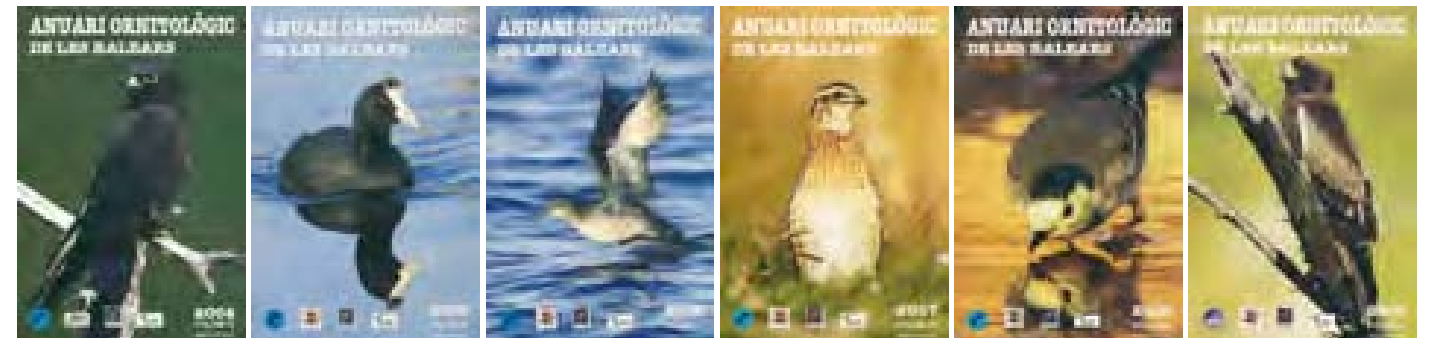
Censos, recomptes, noves cites, nous estudis....en definitiva, el AOB és la referència sobre l'ornitologia a les Illes Balears i un exemple de feina constant i ben feta.

I el futur? Des del l'any 2010 s'han anat incorporant a l'apartat de registres ornitològics les cites aportades per diversos ornitòlegs menors d'edat, el que suposa l'incorporació de saba nova a les files de l'ornitologia i augura una bona renovació generacional dins aquest món.

Cada observació és fruit del nostre/vostre temps dedicat al seguiment, estudi i estima a la natura. Aquest anuari es fa gràcies a tots vosaltres, a les vostres notes, articles i aportacions al registre. També a la caparrudesa de l'editor, Carlos López-Jurado, gràcies al qual podem tenir cada juliol una nova entrega. Quan obriu les pàgines d'aquest anuari, pensau en quant de temps de camp han dedicat els ornitòlegs, naturalistes i altres col·laboradors per a fer possible aquesta publicació. Us convidam a seguir fent arribar les vostres valuoses aportacions en pro de la conservació i futur d'aquests animalons amb plomes, moltes gràcies. •

Coincidint amb aquest 25è aniversari, a l'espai web de l'Anuari hi podreu consultar un completíssim índex dels 25 primers volums. Gràcies a la feina de compilació i organització realitzada per Toni Rubio – responsable de divulgació i informació del GOB- podreu consultar el que s'ha publicat fent servir tres índex diferents: per autors, per espècies i per matèries.

www.gobmallorca.com/ornit/anuari

La nova fornada de naturalistes

Per Gero Corró

Aquests darrers deu anys s'està produint un canvi en la percepció de la natura a tots els nivells. Els principals beneficiaris són les persones interessades, que ara disposen de molts de recursos i informació al seu abast. Només depèn d'un mateix agafar aquest tren i començar un nou camí en sintonia amb els dictats de la natura. Tots duim un naturalista dedins.

El Diccionari Manual de la Llengua Catalana de l'Enciclopèdia Catalana defineix la paraula naturalista com qui és versat en història natural; també s'anomena així a un seguidor del naturalisme. Naturalisme, per la seva banda, és l'actitud o doctrina filosòfica que no admet res d'exterior o de superior a la natura i, que consegüentment, intenta comprendre totes les coses segons les lleis naturals, sense recurs a cap principi transcendent.

Però fins fa poc (o encara, gos a dir, actualment) el concepte que en té la nostra societat és ben diferent. Un naturalista, per a les persones del carrer, és una espècie de doctor de la natura que ho sap tot, una espècie de gurú que viu o és a un altre nivell i al costat del qual se senten petits i ignorants. Però res més lluny de la realitat! Un naturalista autèntic és una persona amant de la natura, observadora i autodidacta que es passeja per qualsevol

indret i mai perd aquesta curiositat innata per conèixer, saber, entendre i descobrir el món que l'envolta. És una persona que coneix i respecta la llei de la natura i els seus ritmes i en sent i viu com a part.

Darrerament, però, aquesta percepció està canviant o està a punt de canviar. De cada vegada hi ha més persones que gosen sortir al camp i descobrir per elles mateixes els secrets que amaga. És ben certa la frase que diu "per estimar i apreciar, primer has de conèixer". Això, que es pot aplicar a molts d'aspectes de la vida, encara agafa més sentit quan, des de el punt de vista naturalístic, parlem de tot el que ens envolta.

Aquest canvi en la percepció de la natura es va començar a produir en paral·lel a la importància que ha anat agafant el medi ambient en la nostra societat i en la consciència de les persones; so-

bretot, perquè hi ha moltes institucions i col·lectius que fa anys que fan feina amb aquest objectiu. Em referesc al paper que hi juga l'administració pública mitjançant programes d'activitats dirigits a tot tipus de públic als espais protegits de les nostres illes, a grups ecologistes com el GOB i tants d'altres.

El mercat de publicacions de caire naturalístic amb llenguatge assequible també s'ha incrementat considerablement aquests darrers temps. Tant el GOB com la Conselleria de Medi Ambient i reconeguts naturalistes de les illes han publicat llibres i guies per a tots els nivells i gusts: de bolets, d'ornitologia, de plantes, espècies en perill, etc.

És indiferent si divulguen aspectes botànics, zoològics o ornitològics, el que és important és que hi ha una oferta molt àmplia en formació de caire naturalístic i

que és a l'abast de tothom. Aquesta àmplia oferta fa que, a poc a poc, es vagin desmitificant tots els tòpics i que es formi un corrent que s'estén per tot arreu.

L'any 1973 es fundà el GOB (Grup d'Ornitologia Balear), els objectius del qual són la defensa, la divulgació i l'estudi de la natura i el medi ambient a les Illes Balears. Foren els pioners a les Illes i, actualment, segueixen la seva línia original amb molts de fronts oberts. Des del departament d'educació ambiental ofereixen diverses activitats a les escoles, duen a terme campanyes de protecció d'espais natural i desenvolupen projectes de recuperació i estudi d'espècies en perill d'extinció; des de la secció d'ornitologia s'organitzen cursets d'ornitologia i xerrades d'espècies concretes, a més de convocar sortides de camp per observar ocells.

També és important el paper que juguen el grups infantil, juvenil i pioners on, des de petits, s'ofereix als infants l'oportunitat de conèixer, entendre, valorar i estimar el nostre patrimoni natural.

Les noves tecnologies de comunicació, amb el FòrumAus i el FòrumPlantes també juguen un paper dinamitzador d'aquest nou corrent: són llocs virtuals de trobada, de comentaris, d'aclariment de dubtes, d'intercanvi d'idees i impressions i on flueix una gran quantitat d'informació a l'abast de tothom. Cada comentari, és un petit gra de sorra i una gran aportació al coneixement de les nostres illes, i d'aquí surten iniciatives diverses i grups d'aficionats que es troben periòdicament per dur a terme una important feina de camp, que es tradueix en més i més arguments per conèixer i valorar el patrimoni que tenim.

Les publicacions que edita periòdicament el GOB - l'Ecologista i aquesta, Es

CATI ARTIGUES

TONI MUÑOZ

L'exemple de s'Albufera

El perquè s'Albufera és un paradís dins la nostra illa es pot respondre amb molts d'arguments. Va ser el primer Parc Natural de les Illes i conforma un ecosistema humit únic i amb una elevada biodiversitat.

Des de sempre, les aus ens han cridat l'atenció, són una atracció per a totes les persones, hi estiguin interessades o no i a s'Albufera s'hi troben més de 250 espècies. És un bon lloc per començar o tenir un primer contacte amb el món de la natura i els ocells. Té molta experiència en programes d'educació ambiental i un gran bagatge fruit de més de vint anys de feina. L'equip d'ús públic treballa per acostar el món naturalístic a les persones del carrer.

Per entendre les lleis de la natura s'han de conèixer les diferents parts i éssers que la conformen i que, en conjunt, anomenem ecosistema. Això és precisament el que s'intenta amb l'organització d'activitats variades, ja que la formació és fonamental per assegurar la permanència del nostre patrimoni natural.

Tots estau convidats a les activitats que organitza s'Albufera. Si en voleu informació, ens podeu cridar al 971892250 o escriure un correu a parc.albufera@gmail.com i us donarem d'alta a la llista de distribució.

Busqueret - són també eines de divulgació i trobada per a les persones que compareixen aquestes inquietuds.

Des de la Universitat i mitjançant la plana web de l'Herbari Virtual de la Mediterrània Occidental, ens obren una impressionant finestra botànica a casa: amb sols un clic es poden consultar les particularitats de les diferents espècies de plantes que trobam al nostre territori i de les quals, fins aquest moment, tal vegada ens costava localitzar informació.

Tampoc no podem oblidar el grup de fotògrafs de natura que s'ha format afavorit per la revolució fotogràfica que ha produït l'aparició de les càmeres rèflex digitals. Aquests fotògrafs tenen el seu punt de trobada a l'AFONIB (Associació de Fotògrafs i Filmadors de Natura de les Illes Balears). No es tracta només de fotografiar, sinó de conèixer el que s'està retratant. La fotografia és més que una simple col·lecció d'imatges: és poder captar unes sensacions i uns sentiments cap a la natura, sempre des del respecte cap a l'objecte i seguint un estricte codi ètic de comportament envers l'entorn.

Actualment, l'administració pública, aprofitant la xarxa d'espais naturals de les Illes, ha fet una aposta clara i decidida per la divulgació i coneixement d'aquests espais. Ja fa anys que s'hi fan itineraris d'educació formal dirigits als escolars de les Illes, però no en fa gaire que, mitjançant les visites guiades i les activitats organitzades a les agendes, arriben a un ventall molt més ampli de la nostra soci-

etat.

La resposta des del carrer és molt positiva, el que em fa pensar que, fins fa poc, hi havia mancances respecte a la divulgació de coneixements naturalístics que sembla que s'estan corregint. Alhora, s'aconsegueix obrir els espais naturals a les persones i que aquestes sentin que en formen part.

L'oferta es molt àmplia i conté conferències, cursos, tallers, sortides, gimcanes, etc. Sembla que les agendes dels diferents espais s'omplen ben aviat de gent àvida d'aprendre i conèixer.

Des de la Conselleria de Medi Ambient i les direccions generals es generen moltes publicacions que es posen a l'abast dels ciutadans mitjançant el punt d'informació ambiental (PIA) i el seu butlletí amb informació ambiental variada. La Direcció General de Protecció d'Espècies disposa de programes específics de protecció d'espècies i de plans de gestió i recuperació que es nodreixen de les aportacions de les persones que hi volen col·laborar amb les seves observacions.

La meua deformació professional fa que arribi finalment fins a s'Albufera, un paradís natural d'alta biodiversitat i que, darrerament, ja comencen a conèixer i visitar els habitants autòctons de les Illes. Com a exemple, hem passat del 17% de visitants il·lencs a l'any 2002 als 22% de l'any 2009, i sembla que la tendència és a incrementar-se. De fet, és un objectiu que, des de l'equip d'educació ambiental

i l'àrea d'ús públic, ens vàrem marcar al seu moment.

Aquests darrers anys, mitjançant les agendes d'activitats periòdiques que es fan al Parc, s'han organitzat activitats que cobreixen un ampli ventall d'ofertes per a tots els gustos i nivells: tallers, xerrades, cursos de formació, passejades, activitats de sons i observació, amb una gamma de temes ben distints relacionats amb s'Albufera, com jornades sobre la gestió del bestiar, passejades històriques i etnològiques, gestió, seguiment i qualitat de les aigües, sobre tortugues, insectes, líquens, orquídiades, espècies al·lòctones, bolets, papallones, rata-pinyades, limícoles, agrons, anàtides, rapinyaires, espècies concretes en perill com l'hortolà de canyar, etc. La llista és molt extensa.

El perfil dels participants en aquestes activitats, és molt divers, però tots tenen en comú inquietud per conèixer i adquirir una base que els permeti continuar aprenent pel seu compte. Són persones que sovint exerceixen professions que no tenen res a veure amb la natura, i si amb oficines i despatxos, però que dediquen el seu temps lliure a relaxar-se i gaudir del medi ambient; són famílies amb infants que volen inculcar aquesta estimació als més petits; són aficionats que volen saber més, estudiants... Són, en definitiva, persones del carrer que decideixen aprofitar aquesta gran oferta per augmentar els coneixements d'acord amb les seves inquietuds.

L'oferta d'altres espais naturals també és abundant i variada, quan fins fa poc era pràcticament inexistent. Ara és molt extensa a tot arreu i es veu perfectament que era una mancança pendent de cobrir: les places que s'ofereixen queden plenes ben aviat!

També vull recordar que som molts. Les persones que sortim al camp formem ja un grup nombrós, i hem de tenir molt present la fragilitat de la natura.

BIEL PERELLÓ

El primer de tots els objectius és la conservació, i hem de prendre consciència que la pressió humana sobre el medi natural provoca un impacte, perfectament minimitzat amb una mica de cura i de sentit comú. Vull tornar a fer referència al codi ètic del fotògraf de natura, que hauria de ser aplicable a qualsevol persona que surti a gaudir-ne. En el fons, són consells simples i bàsics que sempre hem de tenir molt presents i que fan possible l'equilibri entre la seva conservació i l'ús lúdic.

Tampoc em vull oblidar de les persones que han fet camí durant molts anys i amb la seva tasca, de vegades poc valorada, han contribuït a l'existència d'aquest ampli ventall de coneixement que ara és al nostre abast.

Des d'aquí els vull traslladar la meua admiració, retre'ls un humil homenatge i donar-los les gràcies: varen obrir el camí i no disposaven dels mitjans que tenim avui, però les ganes, la motivació, la il·lusió i la imaginació han estat les seves eines de feina per suplir mancances... i vet aquí els resultats, que nosaltres, les persones del carrer, podem aprofitar i fins i tot aportar-hi les nostres experiències.

Són nous temps i n'hem de ser participants. El saber surt al carrer i ens convida a aprofitar-lo. Comença un nou concepte de naturalisme, que frueix de l'evolució de la nostra societat i de la creixent preocupació pel nostre entorn.

Tornem-nos a connectar a la natura, prenent consciència que en formem part i que, sense ella, no existiríem. Ara ja no val la dificultat per obtenir informació com a argument. Tenim recursos al nostre abast amb un clic al ratolí del nostre ordinador.

Moltes entitats, associacions i l'administració fan feina i organitzen trobades i activitats. Molta oferta és gratuïta.

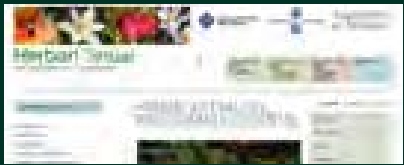
Què més volem? •

Alguns recursos a l'abast

www.webverd.com: Recursos mediambientals relacionats amb les Illes Balears: espais naturals, legislació, informació i educació ambiental, ecologia-me,

www.herbarivirtual.uib.es: Col·lecció d'imatges i fitxes explicatives de les plantes de les Illes Balears. Recerca per noms populars, científics i per clau dicotòmica.

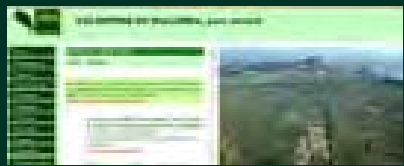
www.afonib.org: AFONIB - Associació de Fotògrafs de Natura de les Illes Balears.

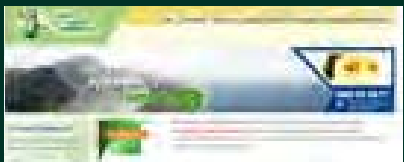
www.gobmallorca.com: Entrau a la plana web del GOB i podreu accedir al FòrumAus, FòrumFauna i FòrumPlantes.

www.mallorcaweb.net/salbufera: Plana web no oficial de gran interès per la informació i recursos ambientals que ens aporta sobre diferents temes del PN de s'Albufera: biodiversitat, educació, ciència, història i gestió.

pia.caib.es/user/index.ct.html: PIA – punt d'informació ambiental del Govern (Conselleria de Medi Ambient).

Un racó per descobrir

La Marina de Lluçmajor

Per Jaume Llinàs

Encara que tota la zona costanera del terme de Lluçmajor, a Mallorca, es pot considerar com *la Marina*, sols parlaré del redol que hi ha entre el Cap de Regana i el Cap Blanc.

Dins s'Arenal, podem agafar la carretera militar i, després de passar per una zona fortament urbanitzada, arribarem al Cap de Regana. A partir d'aquest indret la presència humana es va reduint. Encara trobam finques amb sementers de cereals i tanques d'ametllers. A poc a poc, entrem dins una gran garriga baixa mesclada amb alguns pinars.

Els versos de Maria Antònia Salvà, poetessa llucmajorera, que va passar la infantesa a l'Allapassa, dins plena Marina, descriuen força bé la percepció d'un espai tan singular:

**“Quina amplària de món! No es veu la fi...
Garriga, pedregars... garriga rasa
per on campen la llebre i el coní.
Mates i revellar... Qualque claper,
qualque sola decrepita sivina
on s'aturen el corb i l'esparver.”**

A la Marina, les parets verticals dels espadats amaguen espècies particulars tant de plantes com d'animals. Tot plegat conforma un ecosistema d'un alt valor naturalístic. Els penya-segats són el lloc més adient perquè hi criïn els corbs marins (*Phalacrocorax aristotelis*), les gavines (*Larus michahellis*) i els falcons (*Falco peregrinus*). Als pinars més propers a la costa hi trobarem un bon grapat de petits ocells: trencapinyons (*Loxia curvirostra*), verderols (*Carduelis chloris*), gafarrons (*Serinus serinus*), ropits (*Erithacus rubecula*) i busquerets, entre d'altres. D'una mida una mica més gran, els tords (*Turdus philomelos*), mèl·leres (*Turdus merula*), puputs (*Upupa epops*). Les perdius (*Alectoris rufa*), les tórteres (*Streptopelia turtur*) i els

Tortuga mediterrània, *Testudo hermanni*

tudons (*Columba palumbus*) són encara més grossos i així són els més castigats pels caçadors de la contrada.

Si la primavera és generosa i ens regala pluges abundants podem trobar basses naturals que es formen dins la roca, a causa de la planúria del terreny. Aquestes basses són un autèntic oasi per a totes les espècies de la Marina. Però si l'aigua és necessària per a totes les espècies, per al calàpet (*Pseudepidalea balearica*) és imprescindible. Els primers mesos de l'any, les basses s'omplen de calàpets que s'aparellen i deixen la posta en un lloc segur; dins l'aigua, un embull de “fideus” amb unes bolletes negres asseguren la nova generació de calàpets.

La serp de garriga (*Macropododon cucullatus*) i la tortuga mediterrània (*Testudo hermanni*) també campen molt bé dins la garriga baixa. Els mamífers més comuns són el conill, la llebre i l'erioç. Genetes i mostels no fa molts d'anys que penjaven morts d'alguna corda dins les garrigues de la Marina, ja que el que no és podia menjar era “salvatgina” i sols servia per matar. Absurds trofeus de temps passats.

La primavera també esclata poderosa, sobretot si hem tengut un any plujós. Orquídiades de diverses espècies, algunes plantes endèmiques com la rapa mosquera o el curiós *Helianthemum caput-felis* (amb les petites poncelles que semblen el cap d'un moixet) fan de la Marina un lloc interessant per gaudir de la flora.

Crec que cal un esforç important per part de tots per conservar el més verge possible aquest indret únic dins Mallorca. Una bona part de la Marina de Lluçmajor ja s'ha perdut per sempre. Cal respectar i estimar el que ens queda. Tenim la responsabilitat davant les generacions futures. •

Espadats de la Marina

Gavina, *Larus michahellis*, alimentant un poll

Borinot, *Ophrys balearica*

Carlos López-Jurado

“L'agricultura ecològica és possible, sostenible i rendible”

És fa difícil tenir davant Carlos Lopez-Jurado i no xerrar amb ell d'agricultura i de productes ecològics. Lluny de qualsevol pessimisme, insisteix que l'agricultura ecològica a Mallorca no només és rendible, sinó que en vaticina un consum generalitzat. Molt menys futur hi veu, en canvi, a les publicacions de paper editades pel GOB, que voldria veure transformades completament al format digital. No us perdeu els seus suggeriments al final de l'entrevista...

Quant temps fa que et dediques a l'agricultura i qui et va inculcar els valors específics de la sostenibilitat i el respecte pel medi ambient?

Ja fa 16 anys que port Son Hortolà, que és una explotació agrària i ramadera ubicada a la serra de Tramuntana. Anteriorment, a la meua època estudiantil, vaig aprendre sobre la sostenibilitat i va ser llavors quan em vaig anar involucrant en el moviment ecologista.

Son Hortolà és la constatació que l'agricultura ecològica encara és possible a Mallorca? O és una lluita romàntica i obstinada per demostrar-nos a tots, o potser a tu mateix, alguna altra cosa?

Ambdues coses. Penso que l'agricultura ecològica, entre altres coses, és possible, sostenible i rendible. Dit això, el cert és que actualment, i per ara, sobrevivim gràcies a les subvencions europees.

Explica'ns quins tipus de cultius tens a son Hortolà i quina és la seva producció?

Es una explotació extensiva de secà amb 2.000 ametllers, 500 garrovers, 120 oliveres per a la producció d'oli. També té 40 ovelles i 7 caseres. Faig 5 productes que tract de rendibilitzar. Tot l'altre és per consum propi: mel, fruiters, un hort familiar, gallines ponedores, vinyes per fer vi, esclata-sangs...

Els ametllers i els garrovers han caigut en desgràcia?

Mentre el preu de l'ametlla ens vinguí imposat des de Califòrnia o des de Turquia, no podem aixecar el cap. A Mallorca ja portam uns quants anys per sota del llindar de la rendibilitat.

S'estan perdent varietats autòctones d'ametllers?

Les varietats locals estan relacionades amb la manera com es preparaven i condimentaven els diferents plats. Ara, s'imposen varietats més vistoses, en detriment del seu sabor. La gent compra per la vista el bessó gros, perquè és més atractiu. Si els consumidors no demanen les varietats locals, desapareixeran dels

mercats i dels punts de venda.

Idò, quina és la solució per salvar l'ametlla mallorquina: innovar, promocionar, corporativitzar, conscienciar o reivindicar? I no val dir-nos que un poc de tot, eh?

Encara que, efectivament, es necessita un poc de tot, pens que el més important és la promoció. Jo, quan vaig a comprar plàtans no se'm passa pel cap comprar-ne que no siguin de Canàries, encara que els altres siguin més grans i més barats. El màrqueting que es va fer als anys 60 amb aquesta fruita és el que hauríem de fer aquí amb l'ametlla i tots els productes de qualitat de la nostra illa.

En un món en el que tot es mesura per la rendibilitat, quin és el futur que espera a l'agricultura ecològica?

Actualment, l'agricultura ecològica és més rendible que la tradicional. Ja fa temps que els productes ecològics varen deixar de ser cars i només reservats per a yuppies per convertir-se en productes de consum popular. La veritat és que no

Per Enric Culat

eculat@balearsfaciencia.com

deixa d'augmentar-ne la demanda i cada cop hi ha més interès pels productes ecològics locals.

I si mengem productes ecològics, serem més feliços?

Els dietistes ens diuen que, si a la nostre alimentació hi incloem productes ecològics, ens posarem menys malalts i, consegüentment, viurem de manera més saludable i, per tant, estarem més satisfets. Ara, viure més feliços... això ja són paraules majors.

La crisi econòmica justifica la supressió d'una Conselleria d'Agricultura? Fer-ho pot ser perjudicial pel sector?

La crisi econòmica, financera, fiscal i monetària que patim implica canvis, si és que volem sortir-ne airosos. Brussel·les ens demana que prenguem mesures per reduir el dèficit públic. En aquest sentit, tant l'anterior Govern com l'actual han fusionat la conselleria d'Agricultura amb altres conselleries.

Ja que estem posats en política, creus que els partits d'esquerres tenen més cura del medi ambient que els de dretes, o això és un tòpic?

La societat és cada cop més sensible als problemes mediambientals i ecològics. Els partits de tota classe prenen mesures en aquest sentit. Ara bé, aquí a Balears és cert que, quan la dreta arriba al poder, el primer que fa és desfer tot el que s'ha fet abans. Estic parlant dels parcs naturals o dels carrils bici, per exemple.

Quines altres aficions tens, a part de l'agricultura?

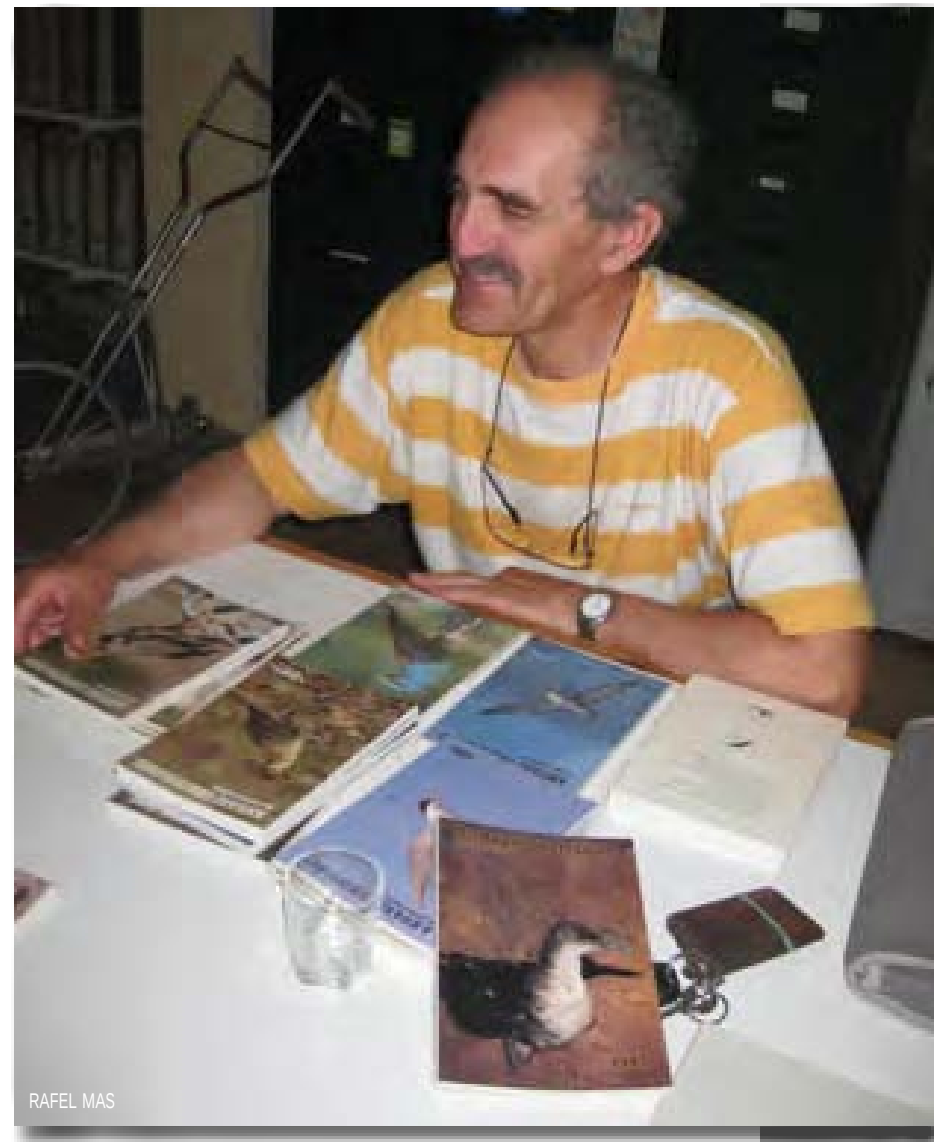
Una de les coses que més em satisfà és produir mel i pròpolis.

És veritat que cada cop hi ha menys abelles o això és un mite?

Sí, és veritat. Els ruscs estan patint tot tipus de problemes. El darrer és el despoblament. Hi ha diverses teories al respecte; uns diuen que és per culpa d'un paràsit, el noseama asiàtic, d'altres ho atribueixen a les comunicacions amb els telèfons mòbils. En fi, com deia Bob Dylan, la resposta flota en el vent.

D'ocells no sé si cada cop n'hi ha més o menys, però el que és segur és que cada cop tenen més seguidors. Tu també fas sortides d'observació?

Com altres éssers vius, les aus estan patint una desaparició lenta però constant, a causa dels homes que han talat, romput, calat foc, pasturat, dessecat, edificat... El resultat és el paisatge que coneixem. Malgrat tot, és veritat que, cada cop, hi ha més observadors d'aus. Jo, per descomptat, m'incloc en aquest grup d'ocellaires.

Què et causa més satisfacció, identificar una raresa en plena natura o descriure-la a l'Anuari Ornitològic del GOB?

Una raresa sempre causa satisfacció pel fet de topa-te amb una espècie que no coneixies o que rarament havies vist. Per cert, enguany es compleixen 20 anys de la creació del Comitè de Rareses de Balears.

I vint-i-cinc anys d'Anuari, que són molts anys. Enhorabona! T'imagines com serà la publicació d'aquí a 25 anys?

Inevitablement, el futur del Anuari serà digital, i això passarà aviat. El GOB hauria de fer d'avantguarda i donar-ne exemple, digitalitzant totes les seves publicacions, fent-les interactives, amb pàgines flash... etc. Ja basta de contradiccions! Em referesc que, en nom del GOB, no es talin arbres para editar les publicacions en format de paper.

Per cert, quina opinió tens d'Es Busqueret?

Crec que, actualment, és la millor publicació que ha editat el GOB. El seu

futur esta garantit si aconsegueix estar a l'avantguarda digital i multimèdia. Torn a dir que el futur és en les noves tecnologies.

De què no hem parlat encara a la revista i t'agradaria que ho féssim en els propers números?

M'agradaria que la revista parlés de la Menorcan Shearwater... Així han batejat els anglesos aquesta au marina, una joia que tenim a la Mola de Menorca i que representa una colònia única i que encara està per descobrir. M'agradaria que la revista parlés de les futures anàlisis genètiques; si és una *Puffinus yelkouan*, *P. mauretanicus* o *P. menorcae* (híbrid). Aclarir aquesta incògnita, entre d'altres coses, podria servir per disparar el turisme ornitològic. I ja posats, m'agradaria que la revista donés la primícia de la localització d'una colònia de voltor lleonat a la serra de Tramuntana, a ser possible a la zona de la Trapa (Andratx). Crec que m'he quedat a gust contestant les teves preguntes... •

Perú i Bolívia

Per **Lupe Suárez**

Aquest viatge no és el viatge turístic típic que es fa quan es visita el Perú: no he visitat el Machu Picchu ni tampoc l'Amazònia peruana. El principal motiu del meu viatge era conèixer la meva família materna, ja que vaig néixer a aquest país ara fa 31 anys.

A la badia de Los Chimus, amb una platja de 2km de llargària on desemboca el riu Nepeña, hi ha una illa anomenada Isla de la viuda, o de los Chimus, que està coberta de guano, i un petit port pesquer amb vaixells de mida reduïda per a la pesca artesana. Grup de pelicans marrons (*Pelecanus occidentalis*)

I això, per ser una cosa un poc rara, necessita d'una breu explicació.

Ma mare va néixer al nord del Perú, a La Huaca, districte de la província de Paita, en el departament de Piura. Mon pare va néixer a Manacor, Mallorca. Els meus pares es varen casar a Santa, un petit poble a prop de Chimbote, a cinc-cents quilòmetres entre Lima i Piura. La meva mare treballava en un programa nacional d'alfabetització, segons el mètode de Paulo Freire, i va tenir l'oportunitat de conèixer, desenvolupant aquesta tasca, diferents àmbits de la realitat peruana com eren, aleshores, el moviment camperol del nord, el miner de la serra central dels Andes i el de les barriades marginals de les grans ciutats de Piura i Ancash. Quan es varen casar, mon pare era el coordinador d'una ONG de Chimbote que es dedicava, essencialment, a la educació popular mitjançant els petits mitjans de comunicació (estudi de gravacions, impremta off-set, audiovisuals amb vídeo, projectors ambulants de cinema, etc). Jo vaig néixer poc temps després que ma mare perdés la feina, ja que el cop d'estat del General Bermúdez suspengué definitivament el

programa d'alfabetització. Quan tenia un any i alguns mesos, els meus pares varen decidir venir cap a Europa.

He visitat, en resum, aquestes tres zones: Lima, Chimbote i Piura, les quals són a la costa peruana. Són grans extensions desèrtiques amb manipulació antròpica de les lleres fluvials i estan dedicades, aquests darrers anys, als cultius intensius de canya de sucre i altres conreus oleaginosos per a la producció de biocombustibles, etanol i biodièsel. Històricament les poblacions de la costa s'han dedicat a l'explotació pesquera, l'ofici d'alguns dels meus oncles. Amb l'abús de la pesca intensiva, però, ara es troba en franca recessió.

El Perú, un dels països amb major biodiversitat del món, està situat a l'extrem occidental d'Amèrica del Sud i gaudeix d'un extens litoral a l'Oceà Pacífic, on hi ha la capital: Lima. Des del centre de la ciutat, cap al sud, agafant l'Avinguda Huaylas (antiga carretera Panamericana Sud), s'accedeix, en només 30 minuts, a Pantanos de Villa. És una Zona Reservada que forma part del sistema de zones

humides, d'importància internacional com a hàbitat per a l'alimentació, reproducció i refugi d'aus residents i migratòries del continent americà. Els pantans es troben al marge esquerre de la vall del riu Rimac. Em va sorprendre perquè és una zona clarament amenaçada per l'expansió urbana i la indústria, però vaig poder veure un gran nombre d'espècies, entre d'altres, l'avisador de coll negre (*Himantopus mexicanus*), camagroga (*Tringa flavipes*), corbmarí neotropical (*Phalacrocorax brasilianus*), gavina capgrisa (*Chroicocephalus cirrocephalus*), ànnera de les Bahames (*Anas bahamensis*), tiruril-lo coa-roig (*Charadrius vociferus*), ibis de la Puna (*Plegadis ridwayi*) i un esbart de set escuraflascons de Wilson (*Phalaropus tricolor*) volant, a part del que feia voltes davant la meva càmera.

A la zona nord-occidental del Perú, hi trobam Piura, capital del Departament amb el mateix nom i on hi ha la major part de la família de ma mare. És una ciutat situada a la vall del riu Piura, pròxima a la frontera amb Equador. Allà hi ha un desert costaner que comprèn la major part de les regions de Piura i Lambaye-

que, que constitueixen el desert més gran del Perú, anomenat Desert de Sechura. Està caracteritzat per tenir una vegetació escassa, llacunes intermitents i un clima àrid, excepte en els oasis que formen les desembocadures dels rius. Vaig tenir la sort de visitar, gràcies al meu oncle Túlio, un d'aquests oasis, que és l'estuari del riu Piura, amb la típica vegetació arbòria i arbustiva llenyosa que formen els Manglars de San Pedro de Vice i que ofereixen protecció a dues espècies d'aus en perill d'extinció, el xatrac peruà (*Sternula lorata*) i la talla-branques peruana (*Phytotoma raimondii*). Per accedir-hi, s'ha d'anar per la carretera de Catacaos, districte molt conegut per l'artesania i gastronomia. Aquest manglar es troba en el municipi de Vice. És un meravellós ecosistema, que combina l'aigua dolça que prové dels rius amb l'aigua de la mar, i on creix el mangle negre (*Avicennia germinans*), blanc (*Laguncularia racemosa*) i vermell (*Rhizophora mangle*). Pel fet d'ésser un ecosistema

costaner tan ric, s'hi poden veure moltes aus pròpies de zones de transició d'aigües dolces a salades: agrons, flamencs, pelicans, gran quantitat de llambríges, limícoles, etc. Entre les espècies que em va fer més il·lusió veure hi ha un gran esbart de bec de tisora negra (*Rynchops niger*), moltes curleres cantaires (*Numenius phaeopus*) i un arner molt gros, l'arner de collar (*Megaceryle torquata*).

Paita, capital de la província amb el mateix nom, té un dels ports més importants del Perú, on es gaudeix d'un clima càlid i humit durant gairebé tot l'any. D'estil colonial, ja que fou fundada pel conquistador Francisco Pizarro, manté l'herència de l'imperialisme espanyol. En aquest port, dos dels meus oncles, amb una chalana, em varem mostrar una colònia de llops marins sud-americans (*Otaria flavescens*). En el port de Paita hi ha lloc per a tothom: grans vaixells comercials, embarcacions pesqueres d'altura i petites i modestes

chalanas. Em vaig trobar, de sobte, enmig d'un ambient sociocultural en el qual es combinava l'activitat econòmica pròpia d'un gran port, amb el gaudi de l'entorn vital per part d'enamorats i famílies, que llogaven petites embarcacions per fer una volta pel port i presenciar el gran espectacle que sempre ofereix l'exuberant Pacífic. Durant el trajecte fins a la llobera ens sobrevolaven fragates, pelicans, gavines, corb-marins, llambríges de diverses espècies i, en especial, un mascarell camablau (*Sula nebouxii*), que romania en una boia, i una noneta amb la panxa blanca, la noneta d'Elliot (*Oceanites gracilis*) que ens passà ben a prop. Vàrem ser a dos metres d'un centenar de mamífers marins de 300kg els mascles i uns 150kg les femelles que grunyien, s'estiraven, es fregaven, nedaven i varen fer d'aquell dia una vega inesperada per mi.

Devora del riu Chira hi ha un poblet, La Huaca, districte de la Província de Pai

Chimus, que està coberta de guano (acumulació mil·lenària d'excrements d'aus marines) i un petit port pesquer amb vaixells de mida reduïda per a la pesca artesana. Vaig veure un cinclodes de Taczanowski (*Cinclodes taczanowskii*), que allà denominen Churrete marisquero, que em va cridar l'atenció perquè menjava els caragols adheritats a les boies del port. El vaig observar una estona i li vaig fer algunes

ta, on va néixer ma mare. Al cementiri, visitant la tomba dels meus avantpassats, vaig veure un colibrí d'Oasi que he identificat gràcies a les les xarxes socials i, concretament, a Perú Birding Expeditions, que m'ha informat que es tractava d'un individu femella de l'espècie *Rhodopis vesper ssp. koepckeae*, que es pot veure per tota la costa del Perú. Al nord hi ha la subespècie que vaig fotografiar, que és més petita de grandària i de bec que l'espècie nominal present a la resta de la costa. Aquest contacte i altres amics ocellaires com na Cristina Fiol, de Natural History Services, m'han ajudat a identificar la majoria d'auells observats.

També vaig visitar Chimbote, Província del Departament d'Ancash i ciutat on jo vaig néixer. És coneguda per ser la seu d'una gran indústria pesquera i perquè hi ha l'única siderúrgica del país. En època de bonança va ser un dels ports pesquers amb major producció mundial, però la sobrepesca i la contaminació ambiental, producte de la indústria, exhaurí els recursos de la costa i l'activitat minvà bastant. El fenomen de El niño, que es produeix quan el corrent de Humboldt provoca una superposició d'aigües càlides del nord de l'equador sobre aigües fredes i profundes, produeix l'aflorament de nutrients i influeix de forma determinant en el clima de la costa peruana i, també, a escala mundial. És responsable dels caladors pesquers més importants del planeta i un dels principals recursos econòmics del país. El nom ve per l'associació del Nadal amb el bon Jesuïta, El niño. Els pescadors observaren que les aigües del sistema de corrents peruà, que recorre de sud a nord de les costes de Perú i Xile, s'encalienta a l'època de les festes nadalenques i els bancs de peixos baixaven cap al sud.

Al sud de la ciutat de Chimbote hi ha la badia de Los Chimus, amb una platja de 2km de llargària on desemboca el riu Nepeña. Allà hi ha una illa anomenada Isla de la viuda o los

fotografies; posteriorment, gràcies a la identificació de Peru birding expeditions, he sabut que era un passeriforme marítim endèmic de la costa peruana, cosa que m'ha fet molta il·lusió. La veritat és que aquest lloc em va dur moltes alegries pel que fa a albiraments d'aus, ja que a la platja vaig veure un grup de garses de mar americanes (*Haemantopus palliatus*) i negres (*Haemantopus ater*), diversos tipus de gavines i pelicans.

Els vint primers dies d'octubre de 2010 els passàrem al Perú i els deu darrers, a Bolívia. Els nostres acompanyants, dos bons amics, quasi família, en Cecili Buele i na Bel Rosselló, la seva dona, volien visitar el darrer país que els quedava per conèixer a Sud-amèrica. Des de Lima agafàrem l'avió fins a l'aeroport internacional d'El Alto, que rep el nom de la ciutat on està situat. Allà mateix, a El Alto, a 4.061m. ens allotjàrem uns dies a casa de les monges mallorquines, per a aclimatar-nos i visitar la ciutat de La Paz, guiats per na Margarita Juanico, que fa més de 20 anys que realitza treballs socials a Bolívia.

Respecte al mal d'altura o soroche, com en diuen allà, he de dir que només vàrem tenir mal de cap el primer dia, emperò, els dos amics que venien amb nosaltres, tardaren dos dies a aclimatar-se. Hi ha factors i característiques metabòliques pròpies que poden produir una aclimatació més tardana.

A l'altiplà andí de Bolívia visitàrem el llac Titicaca (bolivians i peruans no es posen d'acord de qui és el "titi" i de qui la "caca"). És el llac més alt del món, situat a uns 3.800m. Partírem de La Paz amb autobús fins a la península de Copacabana, localitat situada a la vora del llac, i capital de la província Manco Cápac. S'hi pot visitar la basílica del santuari de Copacabana, un temple catòlic construït allà on abans hi havia el precolombí. És una zona molt turística: s'hi pot comprar tot tipus d'artesanía, menjar truita (espècie introduïda) a la ribera del llac, i observar les gavines andines (*Chroicocephalus serranus*) i les fotges andines (*Fulica ardesiaca*).

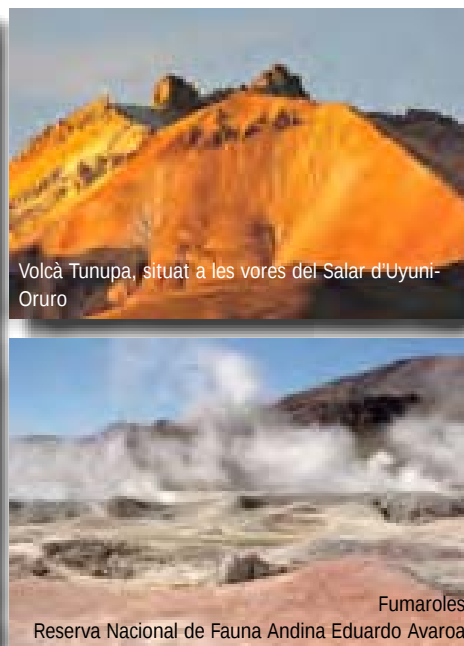
De la Paz vàrem fer un viatge en tren fins a Oruro. Allà, un guia local del tour contractat ens acompanyà a l'hotel i, al matí següent, començà una ruta en 4x4 per àrees on la natura es manifesta d'una forma peculiar: estampes desèrtiques de Dalí, exèrcits de pedra, llacunes i volcans de colors....

El Salar d'Uyuni és un dipòsit de sal d'uns 10.000Km² format per l'evaporació de l'aigua de llacunes amb gran contingut en sal, que es precipitaren i formaren, paulatinament, aquests dipòsits mil·lenaris. Situat a l'altiplà de Bolívia, és un panorama de bellesa singular, on et sorprens de veure la capa superior del sòl ple d'hexàgons d'halita formats a l'època seca. Davall d'aquesta capa superior hi ha salmorra amb diversos elements minerals (Cl, Na, K, Mg, SO₄) en solució, que formen els dipòsits de recursos minerals de la zona. Un altre mineral que s'explota és la ulexita, per a l'obtenció d'àcid bòric emprat a la indústria del vidre, a l'agricultura, o la indústria tèxtil, entre molts d'altres usos industrials. La visita al Salar és intensa. Primer, hi ha un cementiri de trens del s.XIX que recorden el passat industrial dels carregaments de minerals i que ara romanen oxidats al mig de la natura; això fa que tots els turistes s'enfilin pels vagons. Després feim una visita a una població local, Colchani, que viu de l'extracció de la sal de forma artesana. Finalment, visitam l'illa Incahuasi, que en quítua significa la casa de l'Inca, poblada per cactus gegants (*Trichocereus pasacana*): quan arribes al cim de l'illa pots fer una donació a la Pachamama. També és típic fer-se les fotos de rigor en aquest indret, on l'absència de punts de referència fa confondre la grandària i la distància. Feim la nit en un hotel amb les parets de sal d'estil rústic, però

amb totes les comoditats. El tour segueix pel desert del Siloli, on visitam diverses llacunes i paisatges que pareixen d'altres planetes.

Finalment, arribam a la Reserva Nacional de Fauna Andina Eduardo Avaroa, una àrea protegida d'unes set-centes mil hectàrees amagada a la serralada dels Andes, a més de 5.000m. Aquí hi ha forma-

cions volcàniques, fumaroles i guèisers. També hi ha la famosa llacuna vermella, plena a vessar de flamencs dels tres tipus: andí (*Phoenicoparrus andinus*), xilè (*Phoenicoparrus chilensis*) i de James (*Phoenicoparrus jamesi*). A les fal·des del Volcà Licancabur hi ha la llacuna verda, d'una coloració causada per l'alt contingut en magnesi de les aigües. Per a totes aquelles persones que els agrada la fotografia de la natura, Bolívia és com un somni en el qual la coloració dels llacs, les muntanyes i el sòl et conviden a jugar amb totes les possibilitats que ofereix la trobada entre la llum i la matèria.

La colonització europea d'Amèrica llatina es caracteritzà pel constant saqueig dels recursos naturals. L'imperi pioner a Sud-amèrica fou Espanya, després el següent la Gran Bretanya i els Estats Units. Una característica pròpia d'aquesta explotació econòmica consisteix en un sistema de proteccionisme dependent, que obliga les colònies a comercialitzar únicament amb les metròpolis, cosa que n'impedeix el desenvolupament industrial i condueix a una economia de subsistència i producció de matèries primeres. Com diu Eduardo Galeano: "El subdesarrollo no es una etapa del desarrollo. Es su consecuencia. El subdesarrollo de América Latina proviene del desarrollo ajeno y continúa alimentándola."

Actualment, aquestes societats, a pesar de patir tanta explotació històrica,

Escuraflassons de Wilson en vol Phalaropus tricolor

mantenen encara una gran part d'aquella herència meravellosa, amb una fauna i flora espectaculars.

El turisme ornitològic valora el fet d'observar una espècie en el seu hàbitat i genera, a més d'un cert desenvolupament econòmic als indrets del tercer món amb més diversitat biològica, una presa de consciència. Els habitants aprenen a apreciar d'una altra manera els seus recursos naturals i a conservar-los, quan veuen com alguns estrangers vénen expressament a observar, fotografiar i enregistrar les riqueses naturals que posseeixen. •

L'observació enigmàtica - Concurs

A continuació vos presentam la tercera de les imatges enigmàtiques del concurs d'identificació 2011.

Vos recordam que en aquest joc us presentam una instantània d'un aucell amb una postura o una perspectiva estranya que en dificulti la identificació. Però ATENCIÓ!, identificar-lo correctament és possible, sempre que us fixeu en la informació i detalls que podem obtenir de la fotografia: plomes de la cua, de parts de les ales, colors dels mirallets, marges d'ales o cua, carpó, detalls de l'hàbitat,... qualsevol cosa que es vegi pot ser una bona pista i la suma de totes us podrà dur a la identificació correcta de l'exemplar.

Els participants ens han de fer arribar les respostes al nostre correu i, a final d'any, d'entre les persones que encertin el resultat de les 4 fotografies (ja només en falta una) seleccionarem un guanyador o gua-

nyadora. Aquesta persona s'endurà com a premi un magnífic lot de llibres sobre ornitologia. La vostra resposta a l'enigma l'heu de fer arribar per correu electrònic a l'adreça ornitologia@gobmallorca.com, indicant al camp "assumpte" el text "concurs d'identificació" i, dins del missatge, ens heu d'indicar el vostre nom i llinatges i el nom de l'espècie en català, castellà o anglès, seguit del seu nom científic.

Primavera 2011

Hivern 2011

Estiu 2011

La fotografia es va realitzar dia 18 d'octubre de 2009 al municipi de Muro. Aquest és el repte que us presentam.... sabríeu identificar aquest aucell?

Animau-vos a participar !

Enviau la solució a ornitologia@gobmallorca.com

I aquí, què hi veus?

Què ens diuen els detalls de la imatge sobre aquest aucell?

Per **Pere J. Garcias**

1 El bec punxegut i fort ens indica que és un membre de l'ordre dels piciformes. Malgrat tot, no és tan fort com per poder fer forats als troncs dels arbres.

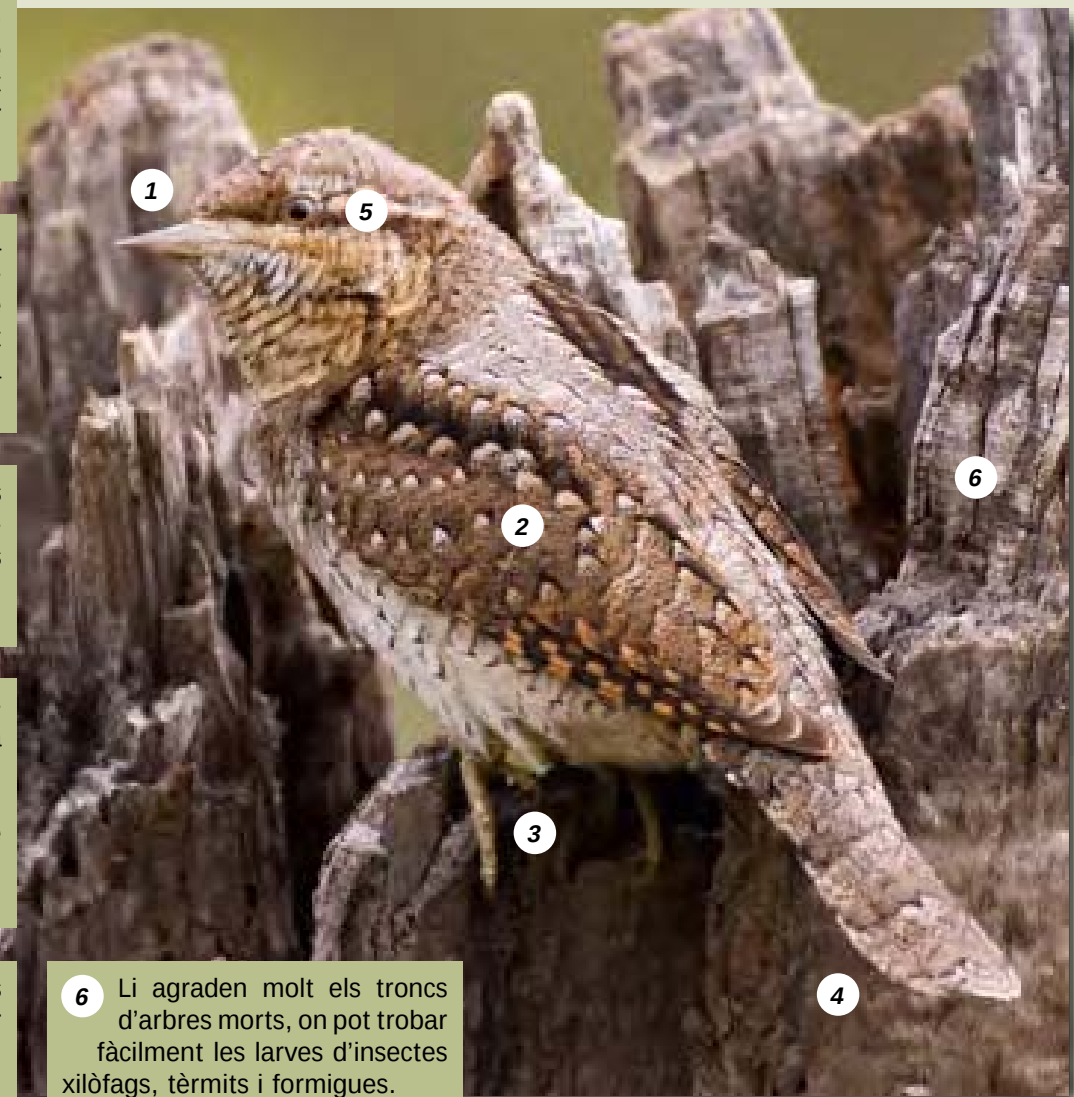
2 El color general de la llueia és marró i gris amb un dibuix semblant a l'escorça de certs arbres, el que fa que sovint passi desapercebut quan hi està posat.

3 Com els cuculiformes i els psitaciformes, entre d'altres, té un peu zigodàctil, és a dir, dos dits dirigits endavant i dos endarrere.

4 Té la coa com els passeriformes i no endurida com la dels seus cosins els picots i, per això, no es pot recolzar en ella quan grimpa pel tronc. De fet, el formiguer no grimpa mai a l'estil dels picots.

5 L'ull color caramel·lo ens indica que és un exemplar adult, ja que els joves tenen l'iris grisós.

6 Li agraden molt els troncs d'arbres morts, on pot trobar fàcilment les larves d'insectes xilòfags, tèrmits i formigues.

El formiguer, *Jynx torquilla*

Avui parlarem d'una au poc coneguda entre la pagesia. És el formiguer. El nom genèric ve del llatí *Iunx* i, aquest, del grec *iugx*, a través de la forma *iugè*, crit de dolor de certs rèptils i *iuzò*, emetre crits aguts o brunzir com les abelles. Tots aquests noms es refereixen als crits que emeten els polls quan se senten amenaçats. Aquesta conducta és comuna a moltes aus que crien dins forats. De fet, Linneu l'anomenà *Yunx* i, no se sap ben bé com, canvià a *Jynx*. El nom específic *torquilla* ve del verb llatí *torquos*, torçar, i fa referència als moviments del coll quan se sent amenaçat. Hi ha un segon origen, molt curiós, en el nom vulgar en anglès antic. És el de guia o missatger de cucui. Potser al·ludeix al fet que arriben abans.

Sobre el nom *Iunx* hi ha una llegenda que, com totes, és deliciosa. Sembla que Iunx era filla de Pan i Eco i donà a beure a Zeus un filtre d'amor perquè seduís Io, una sacerdotessa d'Argus. Hera, l'esposa ultratjada de Zeus (que sembla mentida que encara no hi estigués acostumada, sabent com era el seu marit de femellut) s'empenyà i convertí la desafortunada celestina en formiguer. A Io no li anà millor i Zeus la convertí en una vedella per a protegir-la de la ira d'Hera quan aquesta s'ensumà que allà hi havia marro. Bé, deixant de banda els deus grecs, baixem de l'Olimp i analitzem els noms vulgars de l'au. Dels que fan referència al torcement del coll tenim: en castellà *torcecuello*, en italià *torcicollo*, en anglès *wryneck*, en

francès *torcol*, en portuguès *torcicolo*, en català *colltort*, en alemany *wendehals* (*wenden* torçar, *hals* coll), en danès i noruec *vendehals*, en neerlandès *draaihals* (*draaien* és girar) i en basc *lepizulia* (*lepo* és coll i *itzuli*, girar). Recollint l'origen de l'anglès antic en suec es diu *göktytta* i en islandès *gauktíta* (recordau que *gök*, *gaug* és el nom del cucui en els idiomes escandinaus). A Mallorca, amb formiguer i en gallec, amb *peto formigueiro*, es fa al·lusió a la seva alimentació. Tanmateix, no només menja formigues, però es veu que el comportament alimentari de l'au-celló cridava molt l'atenció i així en francès antic se l'anomenava *tire-langue*. Un altre nom recollit a les Balears és llenguerut...com si fos un camaleó, vaja. •

Més que aucells

Els odonats

Per Xavier Canyelles

El grup dels odonats agrupa libèl·lules i cavallets del dimoni. Són insectes amants del sol i de llocs humits. L'estiu és ideal per

observar-los i gaudir de la seva estilitzada i aerodinàmica bellesa. Després d'haver passat un any, a vegades més, dins l'aigua en estat juvenil o ninfal, els adults emergeixen aquests dies i desenvolupen una màxima activitat concentrada en reproduir-se, defensar el

territori i capturar les seves preses. Algunes espècies són migradores.

En general, la identificació no és gaire difícil. Ara veurem les principals espècies que podem trobar a les Balears:

1. *Anax parthenope*, 2. *Aeshna mixta*, 3. *Anax imperator* ♂, 4. *Orthetrum caeruleum* ♂, 5. *Crocothemys erythraea* ♂, 6. *Sympetrum fonscolombii* ♂, 7. *Sympetrum striolatum* ♂, 8. *Sympetrum fuscum*, 9. *Ishura elegans* ♂, 10. *Aeshna isoscelis*, 11. *Leestes viridis*, 12. *Orthetrum cancellatum* ♂, 13. *Ceragrion tenellum* ♂, 14. *Calopteryx haemorrhoidalis* ♂, 15. *Orthetrum cancellatum* ♀

Identificació

Les tórtores

Streptopelia decaocto i *Streptopelia turtur*

Per Cristina Fiol

A les Balears nidifiquen dues espècies de tórtores aparentment senzilles d'identificar, però, pel fet que moltes vegades es veuen en vol fugaç, val la pena remarcar les seves diferències.

La tórtora *Streptopelia turtur*

Aquesta tórtora és una espècie estival reproductora a les Balears, fet que ens dóna una pista a l'hora de diferenciar-la de l'anterior, ja que només tendrem dubtes quan coincideixen durant els darrers mesos de primavera i a l'estiu.

És més habitual observar-la en zones de cultius i boscos no gaire tancats.

És molt més "pintada" que l'anterior, sobretot els mascles. Destaca sobretot la coloració d'una part de les plomes cobertores, d'un to marró ataronjat en els adults amb el centre de la ploma negra que li dóna l'aparença d'estar escamada. La coloració general és més grisa, però clara al ventre i amb el pit rosat, més accentuat en els mascles. A la cua també destaca la franja blanca però amb la part superior de les rectrius negres, i mostra així un patró diferenciat de la tórtora turca. Per acabar, hem de dir que no presenta collar com la seva parenta sinó 3 o 4 retxes negres dins fons blanc als costats del coll.

La tórtora turca *Streptopelia decaocto*

Aquesta espècie ha esdevingut en pocs anys una habitual dels parcs, jardins i zones periurbanes en general i sembla que no s'allunya gaire de les zones humanitzades. És present a Balears durant tot l'any.

Presenta una coloració bastant homogènia. El cos és color gris-ant, amb el mantell, una part de les plomes cobertores alars i el carpó de tonalitats més marronoses, però molt tènues. Les primàries i part de les secundàries són de color gris fosc, en alguns casos quasi negres i delimitades per la part superior de l'ala, d'un color més clar. A la cua s'observen dues franges horitzontals clares a les rectrius externes. Això darrer, junt amb el semicollar negre emmarcat en blanc, són trets diferenciadors de la tórtora turca davant de la tórtora.

Quadern de camp

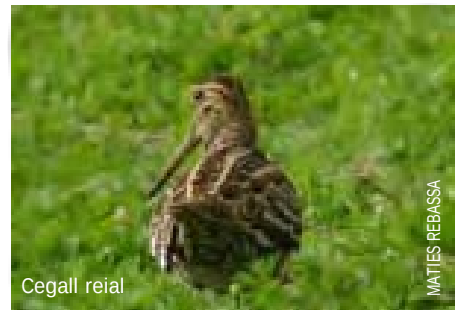
Per **Steve Nicoll**

Abr 4 Observació de 4 calàndries (*Melanocorypha calandra*) en Es Blanquer, Maria de la Salut. Una raresa a les Illes Balears i, a més, difícil de veure a causa de la seva naturalesa esquiva. Maties i Joel Rebassa.

Abr 5 S'observen diversos exemplars de titina gola-roja (*Anthus cervinus*) a Maria de la Salut i al Pla de Villafra. Maties Rebassa, Toni Muñoz i Cati Artigues.

Abr 13 Observats al Parc Natural de S'Albufera de Mallorca dos exemplars de cegall reial (*Gallinago media*). El dia després se'n albira un exemplar a la mateixa zona. Les observacions coincideixen amb d'altres d'aquesta raresa siberiana a la península, en el que sembla una irrupció de l'espècie. Maties Rebassa, Russell Hayes.

Abr 17 S'anella a la campanya de l'Illa de l'Aire (Menorca) un exemplar de busqueret sard (*Sylvia sarda*). Aquest busqueret, estretament emparentat amb l'endèmic busqueret coallarg (*Sylvia balearica*), és una raresa a Balears, fins ara tan sols observada a Menorca. Emili Garriga (SOM).

Abr 26 Es detecta la presència d'una raresa de l'altre costat de l'Atlàntic. Un exemplar de camagroga (*Tringa flaviipes*) en el Parc Natural de S'Albufera. Maties Rebassa.

Abr 28 S'observa el que sembla un exemplar pur d'agró d'escull (*Egretta garzialis*) al Parc Natural de S'Albufera de Mallorca. La major part de les cites a Espanya d'aquesta raresa són d'híbrids amb agró blanc (*Egretta garzetta*) i no d'exemplars purs com aquest. Rob Strachan, Maties Rebassa.

Mai 8 Seguim amb la tònica d'espècies observades a Espanya o a Balears per primera vegada. S'albira un gorrió italià (*Passer italiae*) junt amb un grup de gorrió teulader (*Passer domesticus*). Al dia següent, se'l retroba i se'l fotografia al Pla de Vilafranca. Manolo Suárez, Maties Rebassa.

Ha estat una bona primavera per a l'observació de xoriguer petit (*Falco naumanni*). S'han vist petits grups al Pla de Vilafranca junt amb exemplars de xoriguer cama-roig (*Falco vespertinus*).

La **torre d'Albercutx** (Formentor) ha donat els seus fruits aquesta primavera amb observacions de rapinyaires tan variats com interessants. La forta hivernada d'aligot (*Buteo buteo*) s'ha vist reflectida també en el pas migratori. El matí de dia 10 d'abril fou extraordinari, amb un pas de 63 aligots. També s'ha detectat un pas important d'aligot vesper (*Pernis apivorus*), falconet (*Falco subbuteo*), esparver (*Accipiter nisus*), milà negre (*Milvus migrans*), milà reial (*Milvus milvus*), arpella (*Circus aeruginosus*) i arpella cendrosa (*Circus pygargus*). Lalo Ventoso (GORA). Enguany l'estrella d'Albercutx ha estat un exemplar de *Buteo lagopus*, una altra espècie de l'est d'Europa. Primera cita per a Balears. Lalo Ventoso, Biel Bernat, Pau Jaume.

Campanya d'estudi de la migració prenupcial al Parc Nacional de l'illa de Cabrera, dins el projecte internacional Piccole Issole. Molt notables de nou,enguany, les rareses procedents de l'est del Mediterrani.

Abr 13 S'anella un exemplar de tórtora del Senegal (*Streptopelia senegalensis*), una espècie africana. José Luis Martínez i Juan Miguel González.

Abr 17 Anellament d'un mascle "de llibre" de papamosques de mig collar (*Ficedula semitorquata*), segurament una primera cita a Espanya. El mateix dia, un altre visitant de l'est, un exemplar de busqueret de garriga (*Sylvia can-*

tillans) de la subespècie oriental *albistrata*. Eduardo Amengual, Xavi Llabrés.

Abr 27 S'anella un exemplar mascle de papamosques de collar (*Ficedula albicollis*). Eduard Amengual, Xavi Llabrés.

Mai 1 A la zona recreativa es detectà la presència d'un exemplar d'hortolà cendrós (*Emberiza caesia*), una altra primera cita estatal. Eduard Amengual, Juan Sagardía.

Abr 13 Es registra un altre visitant oriental en forma de capsigrany (*Lanius senator*) de la subespècie *niloticus*. Eduard Amengual i Xavi Llabrés.

Activitats

Durant aquesta primavera passada el GOB ha continuat programant sortides ornitològiques per donar a conèixer llocs on anar a observar aucells, ajudar amb la identificació d'espècies, divulgar els estudis que realitzen els seus ornitòlegs, o promoure la protecció dels nostres espais naturals mitjançant el coneixement de les nostres espècies. Aquí vos en resumim algunes:

17 d'abril. Steve Nicoll ens esperava al Far de Cap Blanc per guiar-nos per la **Marina de Llucmajor** i descobrir-nos les espècies migratòries i d'altres aucells que freqüenten la zona, entre els que destaquem un grup de 8 gorrisons roquers (*Petronia petronia*) vistos de molt aprop pels participants.

Sortida per la costa d'Artà

24 d'abril. Jaume Adrover ens mostrà el **Pla de Vilafranca** i, tot i el mal temps, durant la ruta ornitològica, va ser possible observar diferents subespècies de xàtxero groc (*Motacilla flava*). Molt interessants varen ser la *M. f. iberiae* i la *M. f. cinereocapilla*.

7 de maig. Un grup d'onze persones, guiades per Toni Muñoz i Cati Artigues, varen recórrer un bon tram de la **costa d'Artà** en una sortida que es va marcar com objectiu no tan sols l'observació de la fauna ornitològica, sinó també la invertebrada i la peculiar vegetació de la zona, rica en endemismes. Entre Cala Estreta i s'Arenallet d'Aubarca, ja dins el P.N. de Llevant, foren observades nombroses i variades espècies, gràcies a la gran diversitat d'hà-

bitats que engloba la zona i que la fan molt recomanable per a l'observació d'aus.

21 de maig. Cristina Fiol ens va parlar amb detall de l'estudi d'ocupació de capses nius que realitza a la zona d'Esporles, concretament en el **Camí des Correu**. Fou molt interessant conèixer tota la metodologia que aplica, però sobretot poder anar descobrint, en directe, els continguts de cada una de les capses que són objecte d'estudi.

25 de juny. Guiats per Rafel Mas, i acompanyats per Gemma Carrasco, Toni Muñoz i Jaume Adrover, tingué lloc, un any més, la sortida per observar els falcons marins (*Falco eleonorae*) i els escarabats de Sant Joan a la zona de **Son Bosc**. Unes 50 persones acudiren a la cita anual per observar les acrobàcies dels falcons per capturar els insectes coleòpters i que, gràcies a les habilitats de Lluís Parpal per agafar-ne, poguérem observar en mà.

Recordau que les sortides, xerrades i altres activitats ornitològiques que organitza el GOB les podeu consultar a través de l'agenda del forumaus. www.gobmallorca.com/milana/ I també un blog, on s'informa periòdicament de tot el que té lloc al voltant d'aquesta espècie. Vos convidam a fer-vos-en seguidors a <http://milanamallorca.blogspot.com/>

Nou web i blog sobre la milana

Des de fa algunes setmanes teniu a la vostra disposició una web dedicada a la conservació de la milana. <http://www.gobmallorca.com/milana/> I també un blog, on s'informa periòdicament de tot el que té lloc al voltant d'aquesta espècie. Vos convidam a fer-vos-en seguidors a <http://milanamallorca.blogspot.com/>

Multiplica't!

Tot i que totes les activitats del GOB són gratuïtes i estan obertes a tothom, te convidam a que siguis part del GOB i te facis soci de la nostra entitat. D'aquesta forma, amb el teu suport, no tan sols formaràs part del grup sinó que també contribuiràs a la consecució dels objectius del GOB i que te convidam a conèixer a través de <http://www.gobmallorca.com/associar/index.htm>. <http://www.gobmallorca.com/associar/formularisocis.htm#soci>

T'interessa el sexe?

A nosaltres també

Becvermell (*Netta rufina*), evidentment mascle.

**Les ànneres mascles tenen penis, i poden ser extraordinàriament llargs.
El rècord el té l'espècie *Oxyura vittata*, amb 42,5 cm de longitud.**

Si ho vols saber tot sobre el sexe...

Fes-te del GOB !

BUTLLETA D'INSCRIPCIÓ AL GOB

La persona que subscriu vol associar-se al Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa (GOB)

Nom DNI Data de naixement

Domicili Codi postal Localitat Telèfon

E-mail

Quota anual d'associació 2011: menors de 18 anys: 17,50 €; de 18 a 23 anys: 32,50 €; majors de 23 anys: 57,50 €; familiar-1 (adult més nins): 66,50 €; familiar-2 (dos adults més nins): 114,50 €; entitat col·laboradora: 168 €.

Carta d'ordre a l'entitat bancària

Distingits senyors: els agrairé que, fins a nova ordre, atenguin amb càrrec al meu compte els rebuts que els presenti el Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa (GOB), a nom de la persona que s'associa.

Titular del compte

Data

Persona que s'associa (firma)

Titular del compte (firma)

Núm. BANC	Núm. OFICINA	D.C.
Núm. COMPTE		